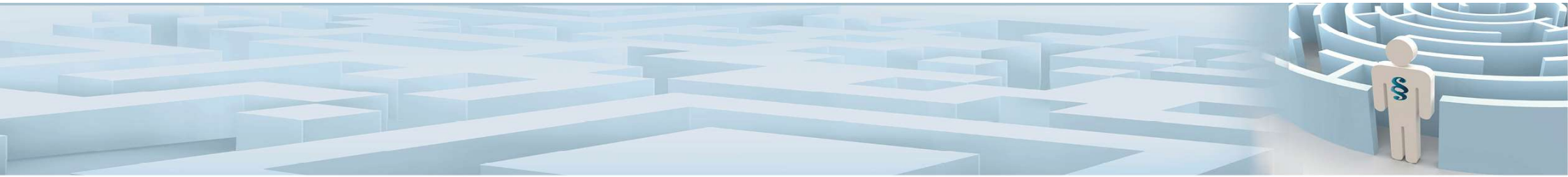

UiO : Det juridiske fakultet

Entreprisejuridisk seminar, 31. august - 1. september 2023

Saksomkostninger – er de blitt for høye?

Herman Bruserud

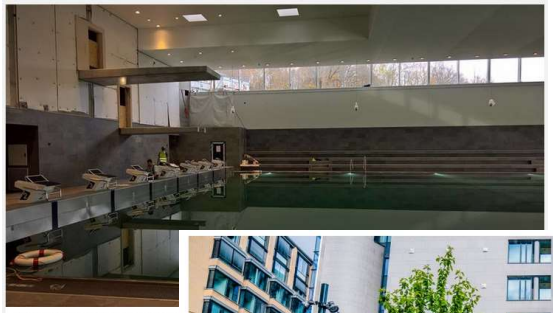

Bølgen i Drøbak. Foto: Frogn kommu

Ekspert p
som uv

Publisert 05.08.2025 21:16 – Oppdate

Frogn kommune ble dømt t
kontrakt med HENT, men k
ikke nødvendigvis beløpen

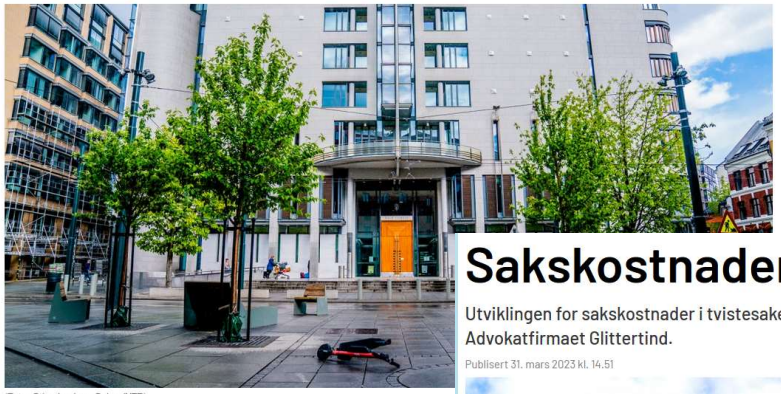

(Foto: Stian Lysberg Solum/NTB)

Tiden er overmoden for å gjøre no
sivile saker

Kan vi leve med at det er en «rikmannssport» å reise sivil
og jeg håper at tvisteloven endres.

Kommentar

Arve Konstali
Jordskifterettsleder, Agder

26. april 2023 kl. 11:45

rett24.no

k for

e steg er å ta saken inn

Sakskostnader ute av kontroll

Utviklingen for sakskostnader i tvistesaker er urovekkende, hevder Aron Solheim i Advokatfirmaet Glittertind.

Publisert 31. mars 2023 kl. 14.51

Lesetid: 3 minutter

PRISER SEG UT: Hvis trenden fortsetter, risikerer advokatbransjen å gjøre seg irrelevant som viktige bidragsytere til et velfungerende system for tvisteløsning, skriver artikkelforfatteren. Her Oslo Tinghus. FOTO: NTB

Del på Twitter

98526/sakskostnader-ute-av-kontroll

rett24.no

NOU 2020: 11 Den tredje statsmakt

Domstolkommisjonen har kartlagt nivået på tilkjente sakskostnader i tingrettene. Undersøkelsen tar for seg alminnelige tvistesaker avgjort ved dom i 2009 og 2018. Opplysninger om sakskostnader registreres ikke i domstolenes saksbehandlingssystem Lovisa. Domstolkommisjonen har derfor med hjelp fra Domstoladministrasjonen hentet ut i overkant av 6000 dommer og registrert informasjonen manuelt.

NOU 2020: 11 s. 307

Da tvisteloven trådte i kraft 1. januar 2008, var siktemålet at nivået på tilkjente sakskostnader skulle reduseres. Tvistemålsutvalget understreket betydningen av å holde sakskostnadsnivået nede:

NOU 2020: 11 s. 306

Hovedbildet er det samme for alle instanser. Sakskostnadene har økt betydelig i analyseperioden. Videre viser kartleggingen for tingrettene at den reelle veksten i sakskostnader generelt sett har vært høyere enn den reelle veksten i verdiene det tvistes om.

NOU 2020: 11 s. 303

Hovedfunnet i analysen er at det har vært en betydelig økning i nivået på sakskostnadene som tilkjennes i tingrettene. Målt ved median er den reelle kostnadsøkningen fra 2009 til 2018 på nasjonalt nivå 54 prosent. Målt ved gjennomsnitt er økningen på 92 prosent.

NOU 2020: 11 s. 308

Tabell 24.1 Tilkjente sakskostnader i tingrettene. Nasjonalt og etter lagdømme. Tusen 2019-kroner

	Median			Gjennomsnitt		
	2009	2018	Økning	2009	2018	Økning
Tingretter i Agder	79	120	52 %	100	234	134 %
Tingretter i Borgarting	90	144	60 %	159	303	91 %
Tingretter i Eidsivating	84	120	43 %	128	210	64 %
Tingretter i Frostating	62	114	84 %	93	207	123 %
Tingretter i Gulating	86	142	65 %	134	272	103 %
Tingretter i Hålogaland	92	144	57 %	126	202	60 %
Nasjonalt	85	131	54 %	133	256	92 %

NOU 2020: 11 s. 309

Det er et uttrykt mål at det skal være proporsjonalitet mellom tilkjente sakskostnader og sakens tvistesum. Utviklingen går slik sett i en uønsket retning hvis sakskostnadene øker mer enn verdien på det partene tvister om. Målt ved median har tvistesummen økt med knapt 4 prosent fra 2009 til 2018 på nasjonalt nivå. Målt ved gjennomsnitt var tvistesummen 7 prosent lavere i 2018 enn i 2009. Forskjellen mellom tvistesum og tilkjente sakskostnader har dermed blitt mindre over tid. Figur 24.3 viser utviklingen i tilkjente sakskostnader og tvistesum fra 2009 til 2018 for det enkelte lagdømme og landet samlet sett. Økningen er målt ved median.

NOU 2020: 11 s. 311

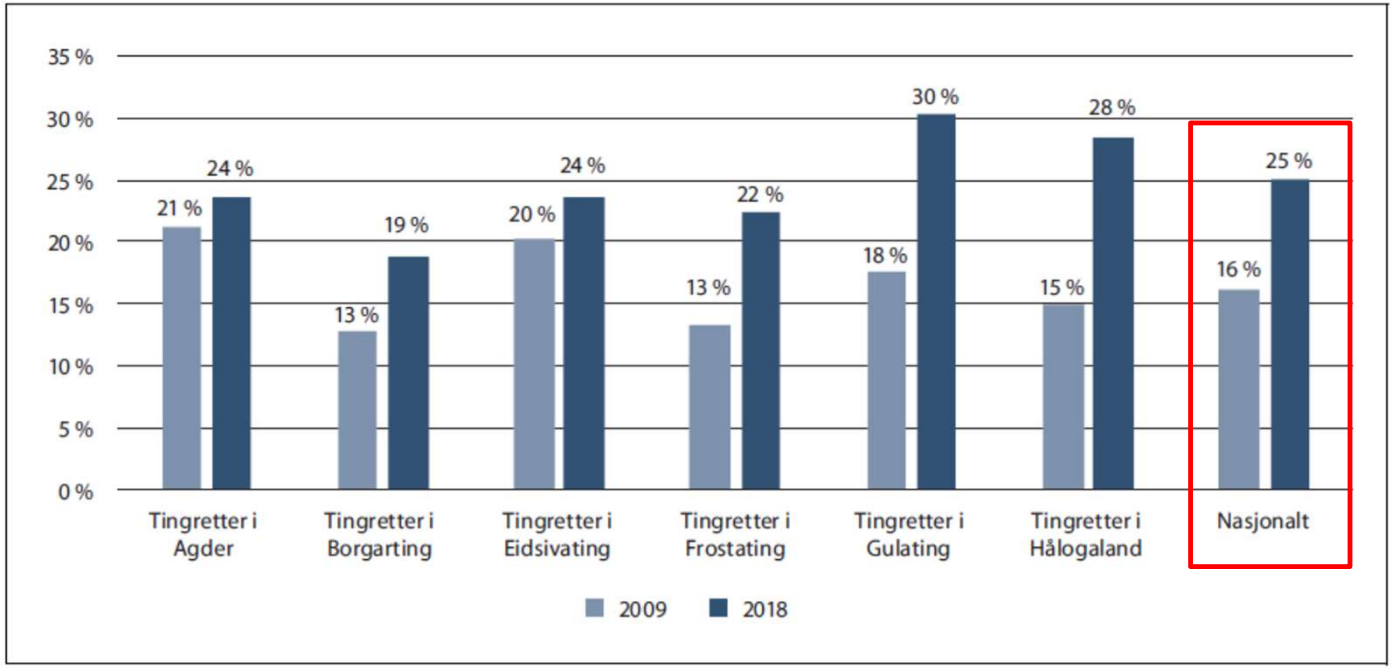

Figur 24.4 Tilkjente sakskostnader som andel av tvistesum. Medianverdier

NOU 2020: 11 s. 311

Innledere og panel

Foto: Anne Marie Storli, Statens vegvesen

Kjersti Narheim Haugen, Statens vegvesen

Johnny Johansen, Haavind

Aron Solheim, Glittertind

Statens vegvesen

Saksomkostninger

Kjersti Narheim Haugen,
Avdelingsdirektør Juridisk og anskaffelser Statens vegvesen

Entreprisejuridisk seminar 31. august 2023

Stikkord om Statens vegvesen

Statens vegvesen

- Ansvar for riksvegene i Norge:
  - 10 500 km veg
  - 5600 bruer
  - 600 tunneler
- En av Norges største byggherrer på land
- Hvert år går over 30 milliarder kroner gjennom vår samlede kontraktsportefølje
- I en organisasjon som gjennomfører mellom 700 – 800 anskaffelser hvert år, er tvisteløsning viktig

Foto: Knut Opeide, Statens vegvesen

Statens vegvesen

- Saksomkostninger for en organisasjon som Statens vegvesen
  - Flere elementer i begrepet saksomkostninger:
    - Eksperter/sakkyndige
    - Meklere
    - Fagkyndige meddommer
    - Advokatutgifter – rådgivning/prosessfullmektig
  - Sakskostnad – prosjektkostnad

- Er saksomkostningene for høye? – for høyt *i forhold til hva*?
  - Den totale omsetningen i hele porteføljen?
  - Tvistesummen?
  - Kontraktssummen?
  - Hva man oppnår for de utgiftene?

- Hvordan sikrer vi at saksomkostningene er på et *riktig og fornuftig nivå*?

Statens vegvesen

- Tvisteløsning hos en offentlig byggherre
  - Rettslige vurderinger som ramme for våre standpunkter
    - Kontrakten gir partenes rettigheter og plikter
    - Prosessrisikovurderinger
  - Forvaltning av offentlige midler
  - Tillitt hos de som ikke vant konkurransen
  - Det starter allerede i kontraheringsfasen
    - konkurransegrunnlaget
    - forhandlinger i anbudsfasen
  - Konfliktløsningsmekanismer i gjennomføringsfasen
  - Interne jurister
  - Behandlingen i de alminnelige domstolene

Foto: Øyvind Ellingsen, Statens vegvesen

Hva kan aktørene i fellesskap gjøre for å holde saksomkostningen på et riktig og akseptabelt nivå?

Statens vegvesen

- Før stevning/rettslige skritt:
  - God dokumentasjon av krav
  - Vurdering av krav underveis og villighet til å lukke kravene
  - Prosjektorganisasjonen – kapasitet

- Etter stevning/rettslige skritt:
  - Aktiv saksstyring fra domstolene
    - Tidligere avslutning av saksforberedelsen?
    - Fremdrift i beramming
  - Mekle *deler av saken* som en del av å forberede den for hovedforhandling?
  - Fokus på hva som er de prinsipielle spørsmålene/temaene i saken
  - Må alle være tilstede i retten hele tiden?

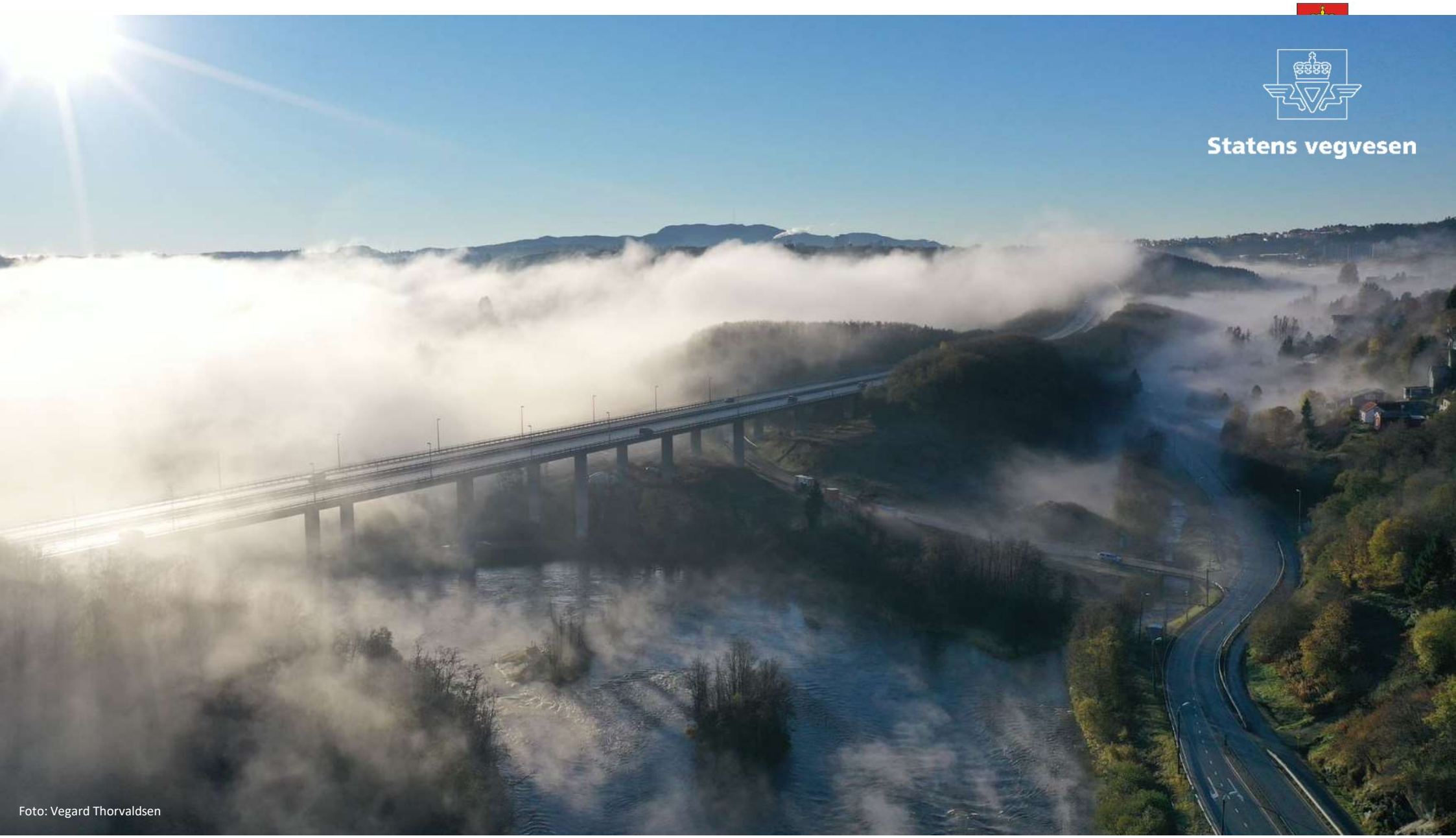

Foto: Vegard Thorvaldsen

Johnny Johansen
Partner

31.08.2023

28.08.2023

Sakskostnader

Entreprisejuridisk seminar
Farris 31. august 2023

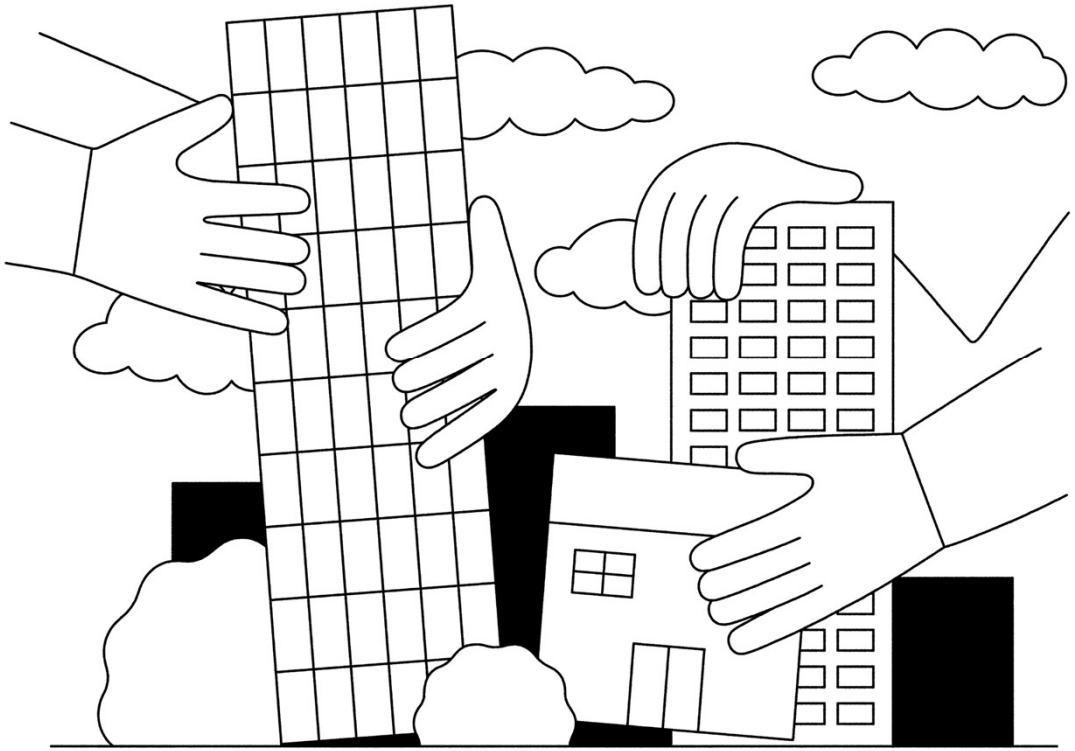

Er kostnadene blitt for høye?

Frogn kommune
INNGANG
BØLGEN

Hva er sakskostnader?

- Advokatsalær
  - Timepris
  - Volum
- En rekke øvrige kostnader
  - Eksperter/sakkyndige
  - Meklere
  - Fagkyndige dommere/voldgiftsdommere
  - Klientens egen ressursbruk
- Summen som teller

Kostnadene må stå i rimelig forhold til det en ønsker å oppnå

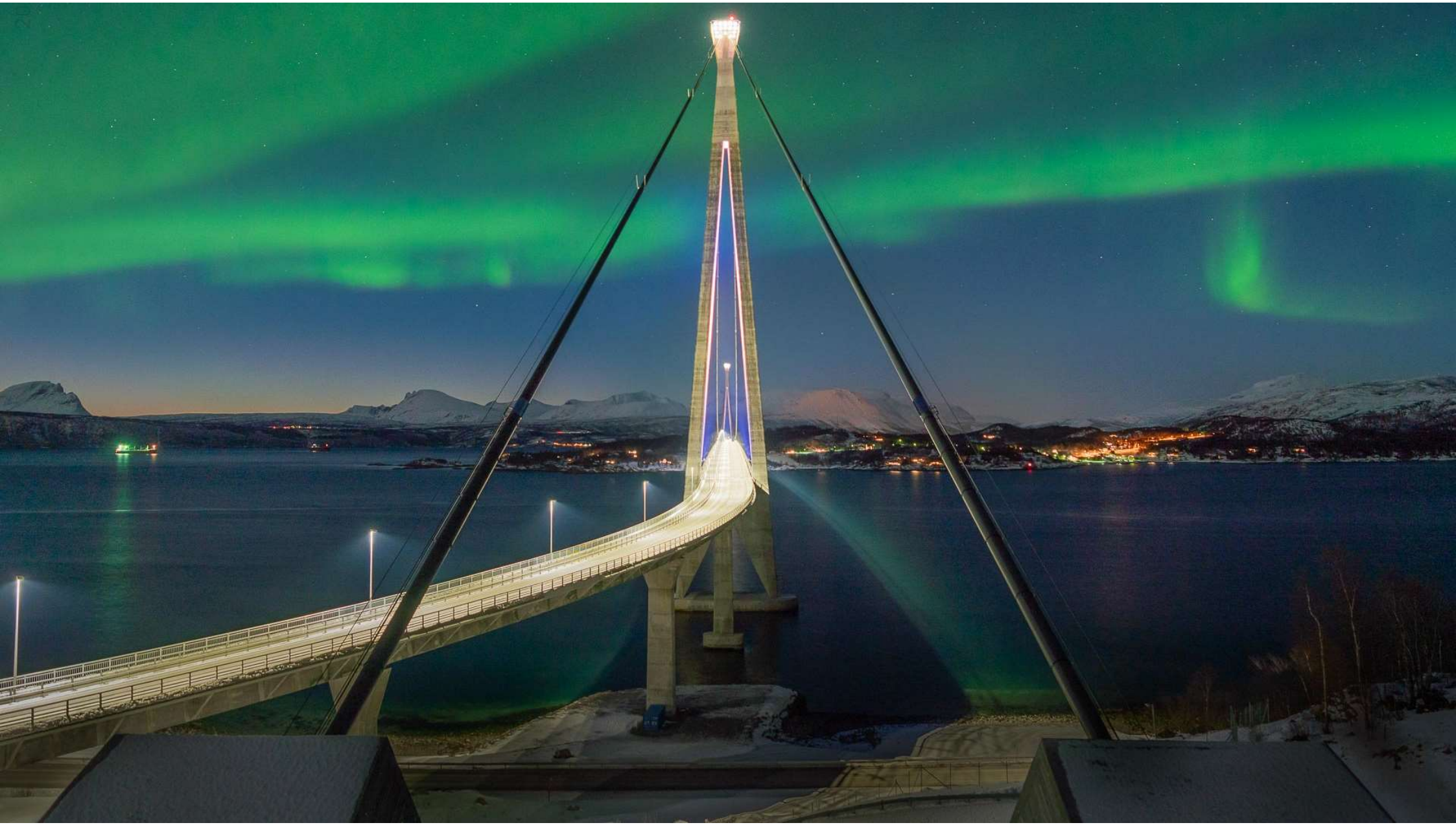

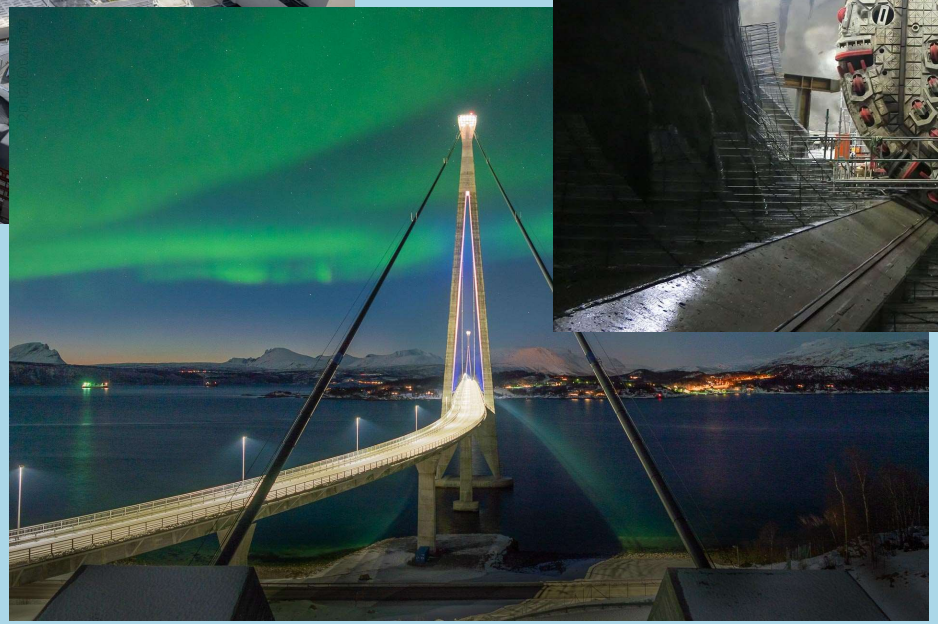

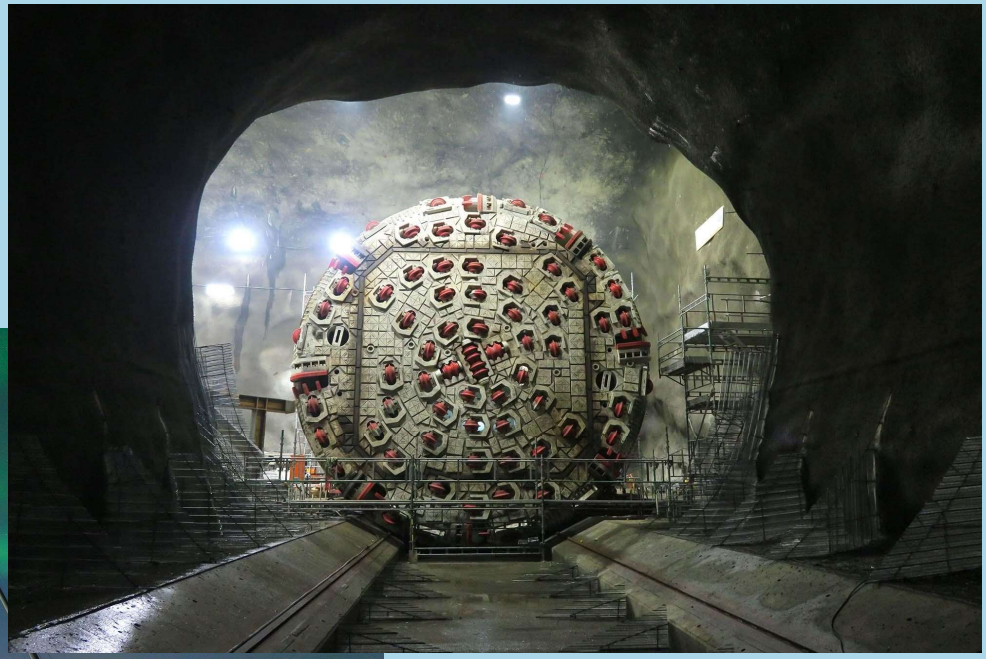

Haavind

Hva kan gjøres?

Hvordan kan vi begrense den samlede ressursbruken?

Hva kan vi advokater gjøre?

- Timepriser
- Prosjektledelse
- Systemer for effektive saksforberedelser
  - Dokumenthåndtering
  - Samhandling med klient
- Alternativ tvisteløsning
- Begrense omfanget av hovedforhandling

Hva kan partene selv gjøre?

- Kontraktene og kontraheringsfasen
- Ryddighet i gjennomføringsfasen
- Valg av advokat
- Ta eierskap til tvisteløsningsfasen

Hva kan domstolene gjøre?

- Mer spesialiserte domstoler
- Aktiv saksstyring forut for hovedforhandling
- Økt bruk av skriftlighet
- Økt bruk av rettsmekling
- Lengden på hovedforhandlingen

Løsninger finnes!

Haavind

31.8.2023

v/advokat Aron Solheim

GLITTERTIND

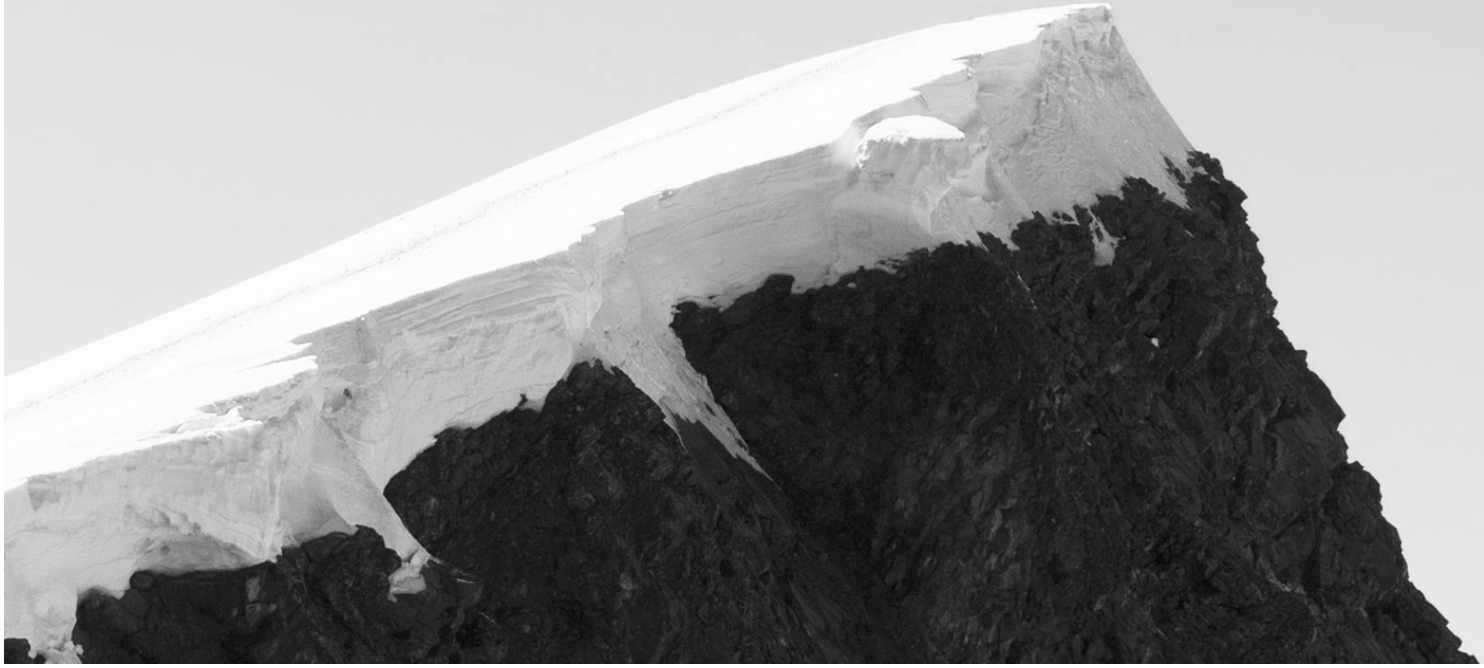

Haa

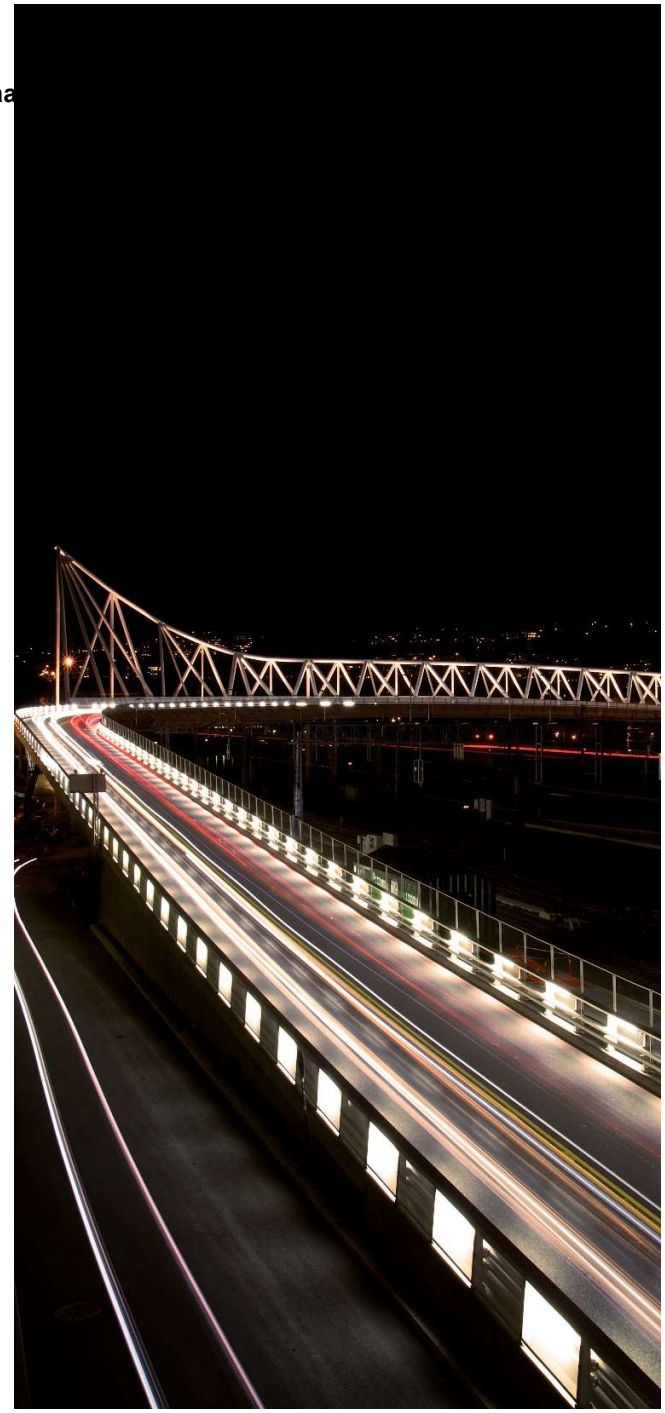

Er sakskostnadene blitt for høye?

- JA!
- **Hvorfor engasjere seg i dette spørsmålet:**

  Et fungerende system for tvisteløsning er viktig for næringslivet

  Advokater har et samfunnsoppdrag

  Jeg syns at det et fryktelig givende å arbeide med tvisteløsning og vil fortsette med det.

GLITTERTIND

Haa

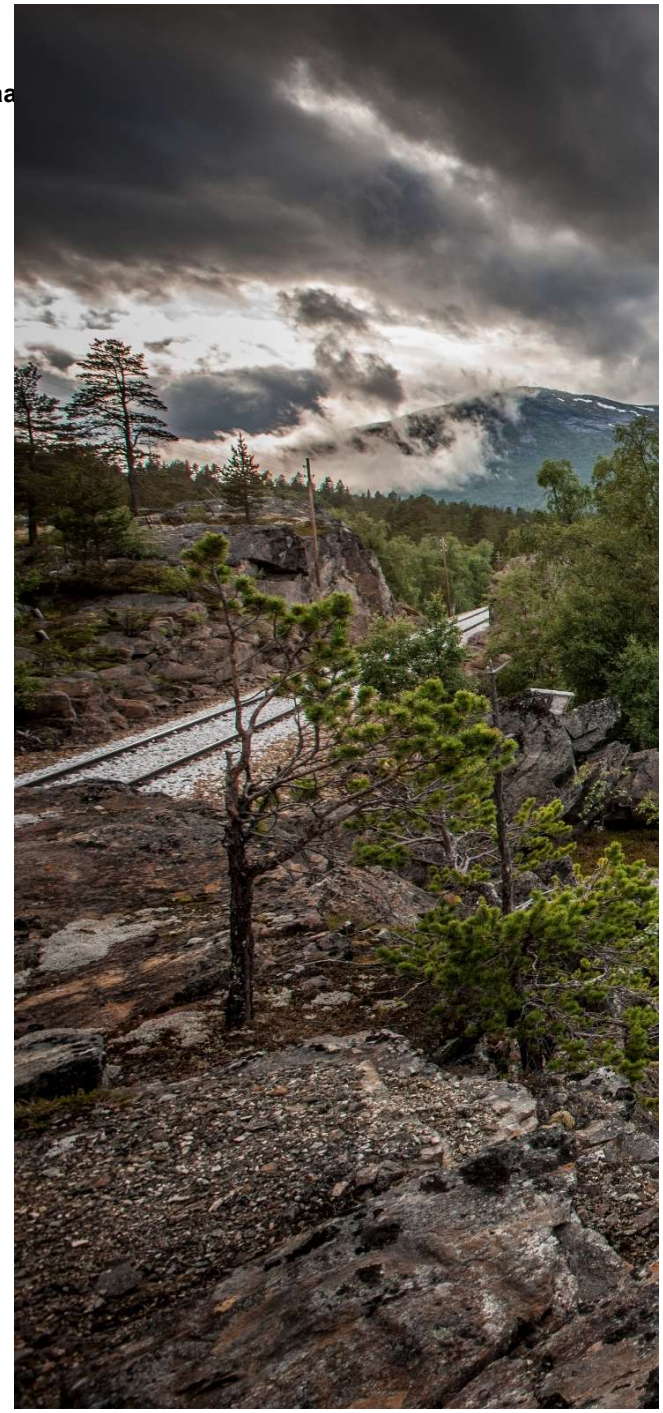

Temaer for innlegget

- Betydningen av et velfungerende system for tvisteløsning
- Regelverket
- Problemet i dag
- Årsaker til problemet
- Mulige løsninger på problemet

GLITTERTIND

Betydningen av domstolene som tvisteløser

- Fra NOU 2020:11 (sitat fra Dansk undersøkelse)

«I Danmark har domstolene altid været det naturlige og centrale forum for tvistløsning.

For erhvervslivet er det af afgørende betydning, at konflikter mellem erhvervsvirksomheder, og konflikter mellem erhvervsvirksomheder, det offentlige og almindelige borgere, kan løses hurtigt og på rimelige økonomiske vilkår af uafhængige domstole, som leverer afgørelser af høj kvalitet.

Siden 2008 er antallet af civile sager anlagt ved domstolene faldet så voldsomt, at det giver anledning til at overveje, om domstolenes rolle som konfliktløsningsforum for civile sager er under pres, hvilket i givet fald vil være et alvorligt retssikkerhedsmæssigt problem i et demokratisk retssamfund.»

GLITTERTIND

Haa

Regelverket

- **Tvisteloven § 20-5 første ledd:**

«Full erstatning for sakskostnader skal dekke alle partens nødvendige kostnader ved saken som ikke særlige regler gir grunnlag for å unnta. Ved vurderingen av om kostnadene har vært nødvendige, legges det vekt på om det ut fra betydningen av saken har vært rimelig å pådra dem. Parten kan kreve rimelig godtgjøring for eget arbeid med saken når det har vært særlig omfattende eller det ellers måtte ha vært utført av en prosessfullmektig eller annen fagkyndig hjelper.»

- **Reglene for god advokatskikk punkt 3.3 1. annet pkt:**

«Salæret skal stå i rimelig forhold til oppdraget og arbeidet som er utført av advokaten»

GLITTERTIND

Haa

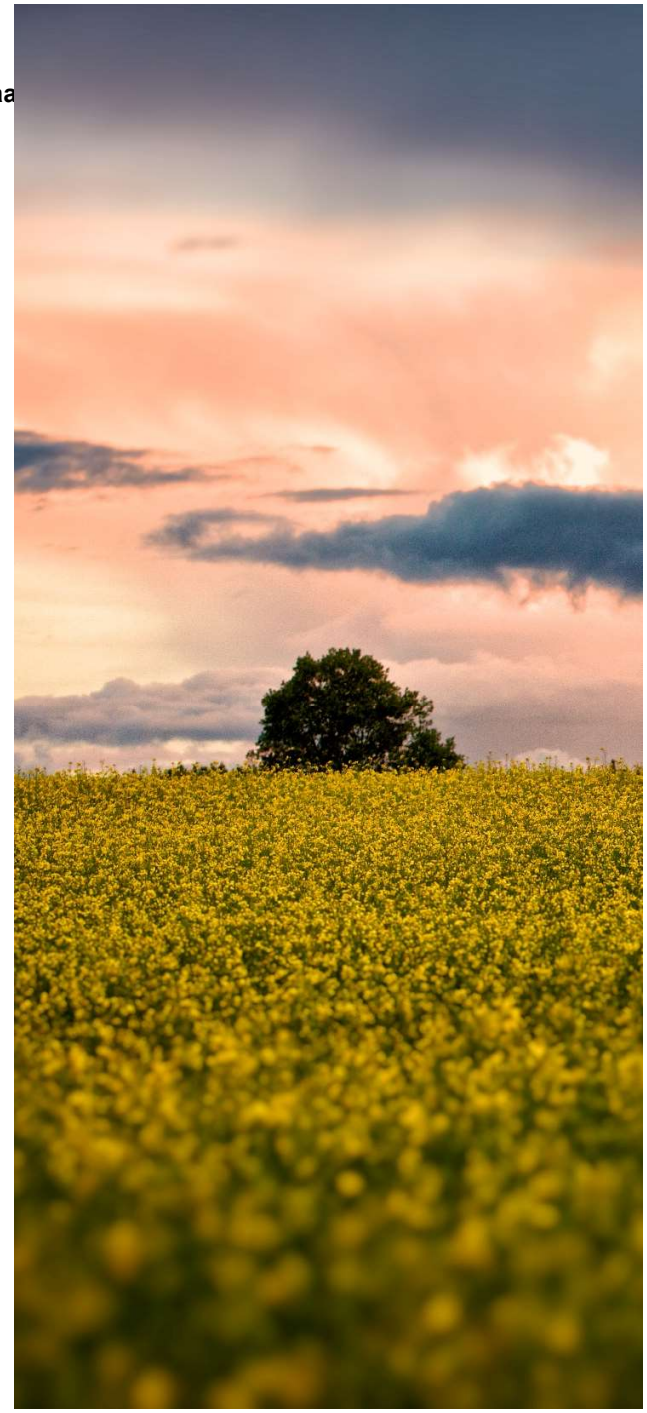

Problemet i dag

- **Jeg mener at vi står overfor to tydelige problemstillinger:**

  Sakskostnadene utgjør en større andel av tvistesummen enn tidligere.

  Uforståelig forskjell i timeforbruket.

- **NOU 2020:11:**

  Sakskostnadene utgjør en stadig større andel av tvistesummen

GLITTERTIND

Haa

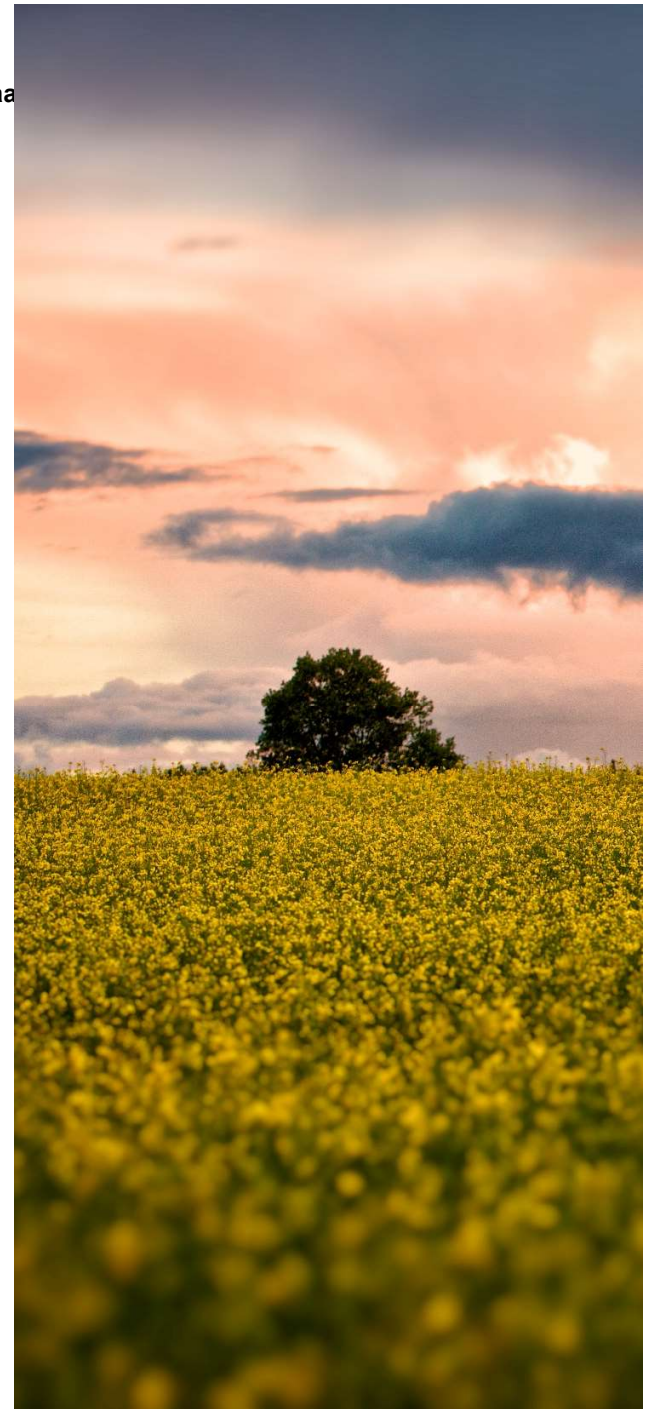

Problemet i dag | Eksempler

- **Entreprisetvist for tingretten:**

  4 ukers hovedforhandling

  Oppgitt timeforbruk saksøker 1 246

  Oppgitt timeforbruk saksøkte 5 033

  Saksøker vant frem

- **Entreprisetvist for tingretten:**

  11 rettsdager

  Tvistesum ca. 13,5 mnok, inkl. 2,15 mnok i dekning av advokatkostnader.

  Saksøker:

  1 703,25 timer og kr 4 527 880

  Saksøkte:

  689,25 timer og kr 2 352 687

  Tilkjent beløp ca. kr 6 mnok.

GLITTERTIND

Haa

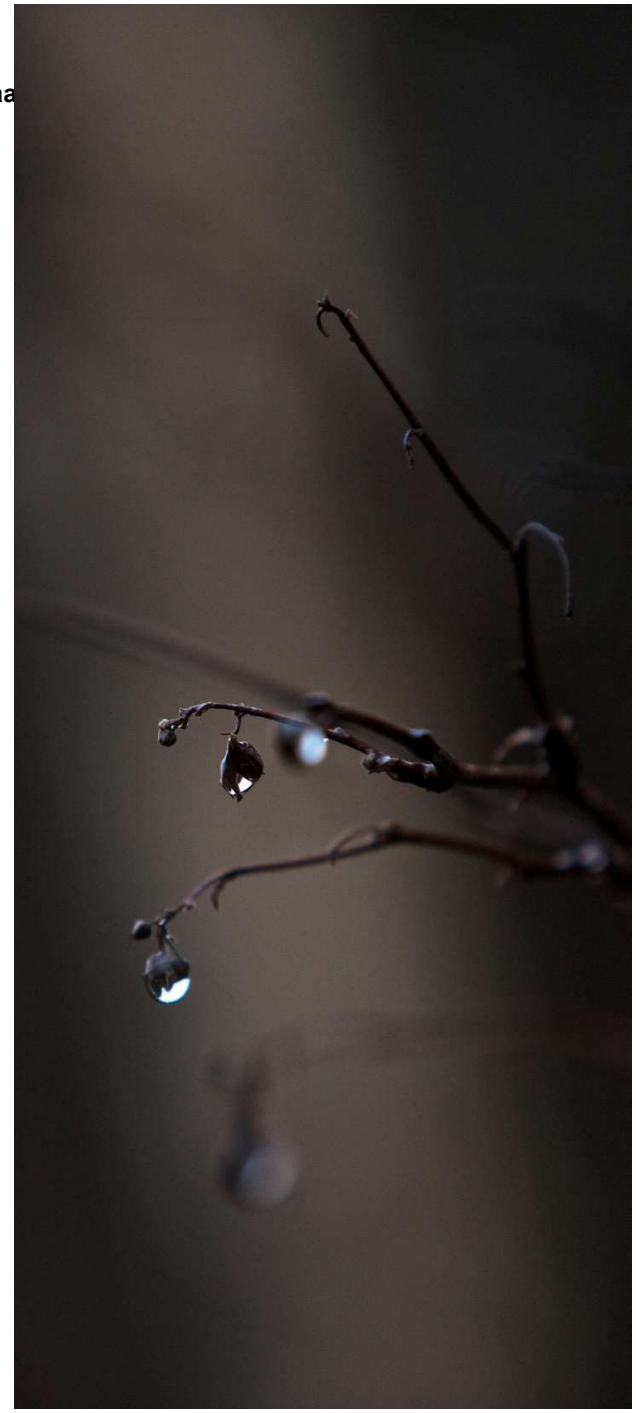

Årsaker

- **Samfunnet og rettslivet har blitt mere komplekst**
- **Økt skriftlighet**
- **Vederlagsformatet for kjøp av advokattjenester:**
  - Medgått tid
  - Advokatene definerer i stor grad selv hva som bør gjøres
  - Liten reell kontrollmulighet for kundene
- **Utviklingen i advokatbransjen:**
  - Krav til sysselsetting
  - Krav til omsetning

GLITTERTIND

Ha

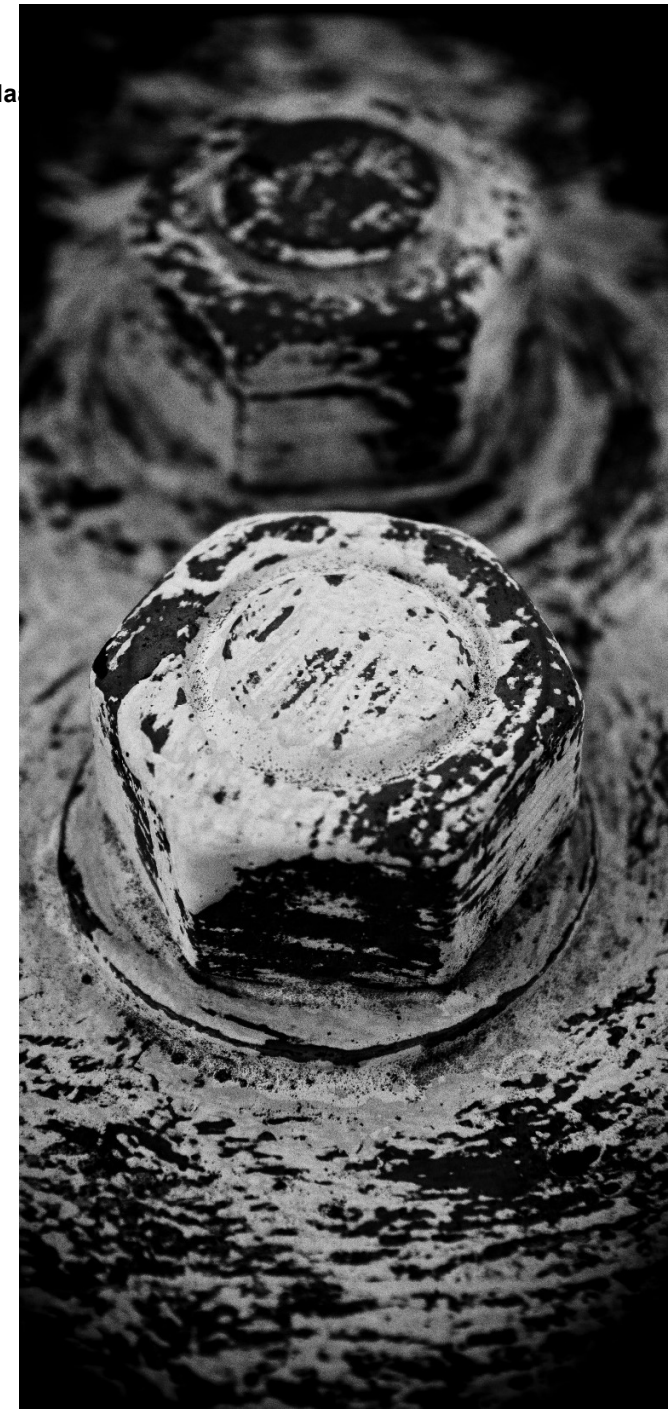

Løsninger på problemet | Kundeperspektivet

- **Etablere gode og oversiktlige dokumentsystemer i prosjektene.**
- **Følge opp uenigheter når de oppstår:**
  - Løse uenighet
  - Samle dokumentasjon
- **Involver dere i advokatens ressursplanlegging:**
  - Hva skal gjøres?
  - Hvem skal gjøre arbeidet?
  - Anslått tid og kostnader?

GLITTERTIND

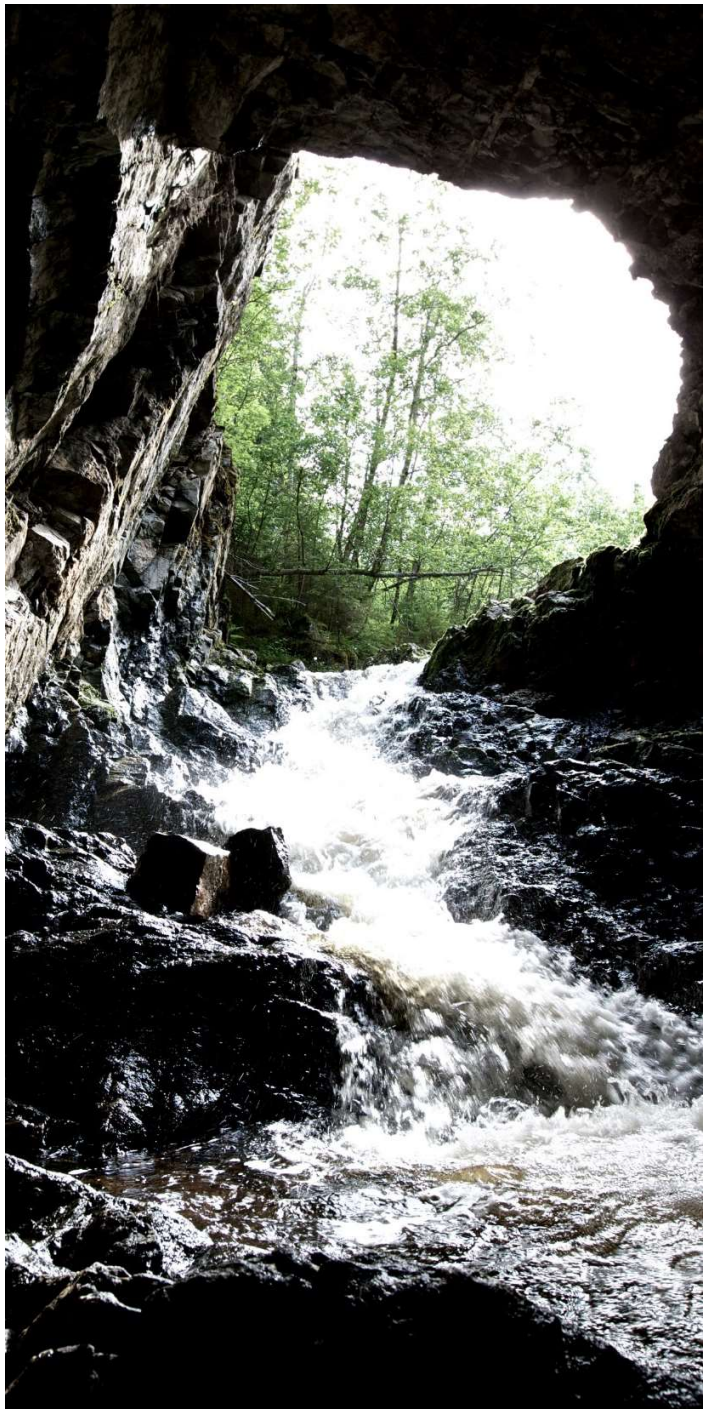

Løsninger på problemet | Advokatperspektivet

- **Etablere fokus på hvor mye ressurser det er verdt å legge ned i en sak.**
- **Planlegging av ressursbruken:**

  Hva skal vi bruke tiden på?

  Hvor mange skal være med på teamet?

  Hvem skal gjøre hva?
- **Styre prosessen mot en forsvarlig og kostnadseffektiv løsning**
- **Være forberedt på å forsvare egen ressursbruk**
- **Kreve forklaringer på motpartens ressursbruk**

GLITTERTIND

Haa

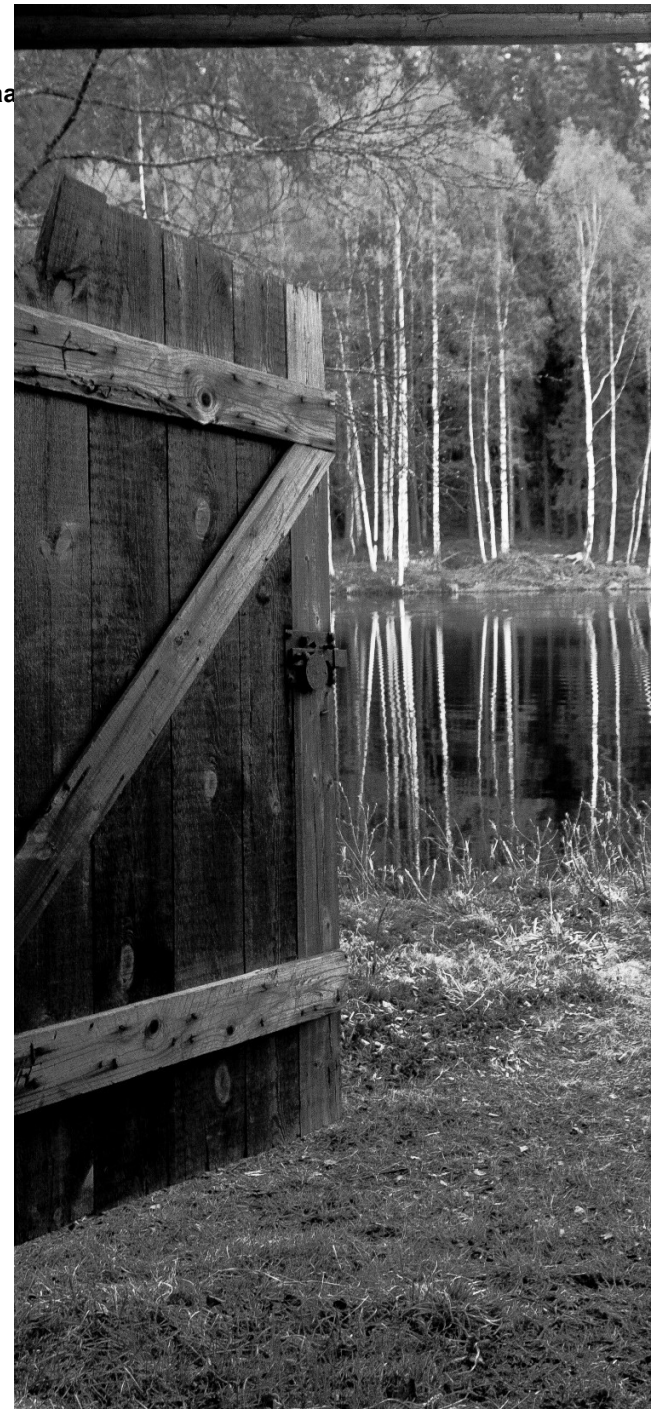

Løsninger på problemet | Dommerperspektivet

- **Fokus under saksforberedelsen på hvor mye saken bør koste å gjennomføre:**

  Krav til den skriftlige saksforberedelsen

  Antall rettsdager

- **Opplegget for hovedforhandlingen:**

  Hvordan kan opplegget tilpasses for å redusere ressursbruken?

- **Be om klargjøring av hvilke roller advokatene på advokatteamet vil ha underveis i forhandlingen.**
- **Vurdere nødvendigheten og forholdsmessighet i nedlagt ressursbruk.**

GLITTERTIND